

Голові
спеціалізованої вченої ради 26.861.07
Державного університету інформаційно-
комунікаційних технологій
д-держ.упр., професору А.П. Савкову

В І Д Г У К

офіційного опонента **Матвейчук Людмили Олександрівни**, доктора наук з державного управління, доцента, на дисертацію Петькун Світлани Михайлівни «Теоретико-методологічна концептуалізація механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації», поданої на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми дисертації

Актуальність теми не викликає сумнівів передусім тому, що вона пов'язана з необхідністю концептуалізації теоретико-методологічні засад розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації.

Крім того, дисертаційна робота постає важливою в контексті перспективності цифровізації соціальної сфери, що, на думку дисертантки, являє собою величезний потенціал інноваційного розвитку та організації на новій цифровій основі соціального захисту, з одного боку, а з іншого створює нові можливості управління соціальною безпекою громадян і суспільства в цілому.

Необхідно погодитися з думкою дисертантки, що актуальність дослідження обґрунтована низкою складових, а саме: посиленням мінливості сучасного світу і, як наслідок, зміною основних засад соціальної безпеки громадянина, побудованих на загальних пріоритетах соціальної захищеності людини, усвідомленні цінності окремого індивіда та його соціальних прав, з дотриманням етичного правила, виголошеного ще І. Кантом: людина – це мета, а не засіб; постійним зростанням значення науки і технологій для добробуту суспільства, за якого інформаційні технології набувають на сучасному рівні значимості головного чинника соціального добробуту; покладанням на інтенсивний розвиток науки і техніки вирішення безлічі традиційних соціальних проблем (злидні і бідність, неосвіченість, розшарування суспільства, соціальна несправедливість, безробіття, тощо); широкомасштабним застосуванням інформаційних технологій – цифровізації в усіх сферах національної безпеки, що постає одним з шляхів ефективної протидії загрозам; позитивними результатами цифровізації, тощо.

Вказане зумовило теоретичну та практичну потребу в проведенні дисертаційного дослідження та свідчить про актуальність наукового доробку С.М. Петькун.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Важливим показником актуальності обраного дисертаційного дослідження є виконання його в контексті планової теми науково-дослідної роботи Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій «Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні» (державний реєстраційний номер 0123U102733).

Ступінь обґрунтованості, достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість, достовірність і новизна сформульованих дисертанткою наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечені, в першу чергу, значним обсягом наукової літератури, в якій відображені різні аспекти вказаної проблематики, і яка переконує у важливості теоретичних та практичних питань, їх нерозробленості й перспективності дослідження (список використаних джерел містить 471 найменування, в т.ч., 107 іноземними мовами). Наукові джерела використовуються критично, оскільки здобувачкою ведеться полеміка з іншими авторами. Дисертантка неухильно дотримується етики наукової дискусії – точно викладає позиції опонентів, аргументує свою підтримку, заперечення чи розширення поглядів інших авторів. При цьому розгляд зазначених праць супроводжується нею їх критичним аналізом і переконливою аргументацією власних підходів і висновків. Необхідно зазначити, що авторка не обмежується працями виданими в Україні, а послідовно залучає здобутки зарубіжних дослідників, які відігравали важливу роль у дослідженні проблематики державного управління соціальною безпекою.

Віддаючи належне вагомому внеску вчених у розвиток вітчизняної науки державного управління, Петькун С.М. обґрунтовано зауважує, що ці дослідження носять переважно епізодичний, вузькоспеціалізований характер і охоплюють далеко не увесь спектр питань впливу процесів цифрової трансформації на соціальну безпеку України. З огляду на це, на її слушну думку, актуальності набуває наукова проблема пошуку ефективних механізмів забезпечення соціальної безпеки людини та суспільства у процесі їх життєдіяльності в умовах нестабільності, викликаної активною цифровою трансформацією.

Дисертація має вагому та значиму методологічну базу, оскільки для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань при проведенні наукового дослідження, автором було комплексно використано широкий діапазон філософсько-світоглядних, загальнонаукових, спеціально-наукових підходів, принципів та методів наукового пізнання, зокрема: діалектичного, системного, гіпотетико-дедуктивного, структурно-функціонального, абдуктивного, історіографічного, прогностичного,

порівняльного (порівняльно-історичного, порівняльно-політичного, порівняльно-правового) та інших методів, що також свідчить про обґрунтованість, достовірність і новизну наукових здобутків дисертації.

Методологічною основою всієї дисертаційної роботи є системний підхід, який використовувався для вирішення більшості завдань дослідження на всіх його етапах.

Отримані в ході дослідження теоретичні результати підтверджено емпіричними даними впровадження (Додаток А), а також шляхом їх експертної верифікації (Додаток Б).

Вірогідність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна роботи визначається тим, що дисертація є першим у вітчизняній науці державного управління теоретико-науковим дослідженням наукової проблеми розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрових трансформацій, що полягає в концептуалізації теоретико-методологічних засад, вироблення та обґрунтуванні науково-прикладних рекомендацій побудови напрямів розвитку системи державного управління соціальним захистом в умовах цифрових трансформацій.

Наведені на сторінках 29-33 рукопису дисертації положення і висновки, які дисертантка обґрунтовує як нові, дійсно такими і є. Серед них уперше:

- на основі аналізу та систематизації наявних у світовій та вітчизняній практиці цифрових механізмів державного управління соціальною безпекою розроблено, науково обґрунтовано й запропоновано в якості перспективної інноваційну доктрину соціальної безпеки, яка ґрунтується на оптимальному балансі патерналістської та ліберальної доктрин державної соціальної політики – мережеве суспільство добробуту – у якій ефективність оптимального балансу забезпечується завдяки впровадженню парадигми державно-приватного партнерства із залученням сучасних та перспективних механізмів і технологій цифровізації державного управління в умовах подальшої цифрової трансформації суспільних відносин в Україні;

- сформульовано концептуальні засади впровадження нової парадигми політики й державного управління в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України, яка дозволяє рухатися у бік максимальної індивідуалізації (гуманізації) та гнучкого варіювання процедур надання державних соціальних послуг громадянам від майже 100% соціального забезпечення з боку держави із залученням інших (недержавних) суб'єктів гарантування соціальної безпеки до майже 100% самозабезпечення соціального захисту і безпеки індивіда, яке обмежується лише правовими рамками держави й нормами суспільної моралі завдяки системі мережевої цифрової держави добробуту, аналогів якої наразі не описано у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі;

– розроблено й науково обґрунтовано практичні рекомендації для впровадження цифрових технологій в механізми державного управління соціальною безпекою в Україні.

Практичне значення одержаних результатів, з точки зору дисертантки, полягає в тому, що основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій. Вони вже використовуються та можуть бути використані і в подальшому органами державної влади та місцевого самоврядування України під час підготовки проєктів нормативно-правових актів, формування та реалізації програм соціального розвитку.

Повнота викладу одержаних результатів в опублікованих працях

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені у цілій низці публікацій, з яких: 24 наукові статті, опубліковані у фахових виданнях України; 15 матеріалів тез та доповідей на міжнародних і всеукраїнських конференціях, круглих столах, інших наукових форумах.

Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України до публікації основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Стиль та мова викладення наукових положень дисертації відповідають вимогам пункту 14 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань» та відзначаються логічністю, системністю, послідовністю, обґрунтованістю. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

Положення, які викладені в дисертації та виносяться на захист, розроблені автором особисто. Реферат дисертації адекватно відображає її основні положення. Оформлення дисертації та реферату відповідає існуючим вимогам, їх тексти написані літературною мовою.

Таким чином, достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій забезпечено завдяки оприлюдненню наукових здобутків за темою дослідження, використанню широкої джерельної бази, різноманітних методичних прийомів, а також аналізу низки визначених дослідницьких проблем.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що окремі положення, висновки, результати дисертаційного дослідження можуть бути використані як у наукових дослідженнях, так і для практичних заходів соціальної політики, вимогам удосконалення механізмів державного управління в соціальній сфері України.

Окремі положення, висновки й рекомендації дисертації використано: Результати дисертаційного дослідження використано в діяльності Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики (довідка № 1642/06-23 від 29.08.2023р.); Спілкою підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України (довідка №6, від 03.10.2023р.); Київською обласною

радою VIII скликання (довідка № 2653/03-01, від 06.12.2023р.); Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України (довідка № 12547/39/14-23/ від 08.12.2023р.); Фастівською районною радою Київської області (довідка № 01–14/56 від 22.03.2023р.); Київським регіональним центром підвищення кваліфікації (довідка № 092 – 372 від 26.12.2023р.) та іншими.

Рекомендації та основні наукові теоретико-методологічні напрацювання дисертаційного дослідження використовуються у освітньому процесі Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій при розробці Освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти, Освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та навчальної дисципліни другого (магістерського) рівня вищої освіти «Державне управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації» та при викладанні дисциплін: «Державна політика цифрового розвитку України», «Механізми цифрової взаємодії з органами державної влади», «Механізми управління цифровою державою» тощо.

Особистий внесок здобувачки

Дисертаційна робота Петькун С.М. є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що містяться в роботі, отримані авторкою особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано ідеї та пропозиції, які є результатом індивідуальної роботи здобувачки. Внесок авторки в праці, які опубліковані в співавторстві, визначено в переліку основних публікацій за темою дисертації і полягає в дослідженні комплексу питань, пов'язаних з розвитком системи механізмів державного управління соціальною безпекою.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Наукові дослідження, що присвячені комплексному висвітленню складних проблемам теоретичного і практичного характеру та є інноваційними, зокрема дисертація С.М. Петькун, викликають дискусії.

Незважаючи на системність та повноту проведеного дисертаційного дослідження, обґрунтованість авторських висновків та пропозицій, у ньому можна виокремити положення, які не сприймаються однозначно, викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації, зокрема:

По-перше, заслуговує на увагу розроблена дисертанткою модель становлення новизни дисертаційного дослідження (рис. 1.2) та виділені нею чотири рівня дослідження, а саме: 1 рівень дослідження – отримання та аналіз інформації, 2 рівень дослідження – формування проблеми, 3 рівень дослідження – формування новизни дослідження, 4 рівень дослідження – доведення новизни дослідження. Безперечно, модель може стати в нагоді молодим науковцям для чіткого окреслення усіх складових дослідження.

Однак, на нашу думку, доречно було б запропонувати у цій моделі ще й п'ятий прогностичний рівень дослідження як узагальнюючий рівень не

лише для чіткого визначення перспектив у подальшому вивченні обраної теми наукового дослідження, а й оформлення прогнозів-пропозицій щодо посилення рівня соціальної безпеки українців в результаті застосування механізмів державного управління ними. Крім цього, варто було б у моделі подати наукові назви усіх виділених рівнів, як це зроблено частково у текстовому описі моделі (с. 95).

По-друге, безумовною науковою родзинкою дослідження є обґрунтування та визначення інноваційних фільтрів у наукових дослідженнях як інструменту забезпечення появи нових ідей шляхом виділення корисного і необхідного із загальної сукупності фактів. Крім цього, дисертанткою запропоновано класифікацію інноваційних фільтрів за ознаками їх застосування (табл. 1.3). На думку авторки, один і той самий елемент може виступати або як власно новий елемент, або як нове бачення існуючого, або як нове впровадження відомого. У зв'язку з цим, доцільно було б у проілюструвати запропоновану класифікацію цими елементами, а саме: власно авторський елемент, нове бачення існуючого, нове впровадження відомого.

По-третє, у дисертації проаналізовано сутність низки понять, що окреслюють понятійне поле соціальної безпеки, а саме: «безпека» (табл. 2.1), «загроза» (табл. 2.2), «ризик» (табл. 2.3), «соціальна безпека» (табл. 2.4). Вважаємо, що сутнісний аналіз понять варто було доповнити авторськими визначеннями.

По-четверте, на с. 118 авторкою зазначено, що «цифровізація державного управління по суті виступає як відповідь держави на цей виклик, який (поки що гіпотетично) може містити в собі певні ризики й загрози як для держави, так і для суспільства в цілому». Хотілося б почути коментар дисертантки про зазначену нею «поки що гіпотетичність».

По-п'яте, на с. 338 зазначено, що «Противагою закритим спільнотам безпеки може стати *відкрита національна спільнота*, яка технічно базується на можливостях сучасних цифрових технологій». Однак, у роботі відсутнє її авторське визначення. Переконані, що дисертантка запропонує визначення цього поняття під час захисту дисертації.

Маємо зазначити, що висловлені зауваження та пропозиції мають здебільшого дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Світлани Михайлівни Петькун. Натомість, вони спрямовані на уточнення спірних питань і спонукання до подальшої дослідницької роботи у визначеному напрямі

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам

Висновки та пропозиції, сформульовані у роботі, є цілком обґрунтованими, достовірними і становлять наукову новизну. У наукових публікаціях авторки повною мірою відображені основні результати

дисертаційного дослідження, кількість публікацій та їхнє оформлення відповідає встановленим вимогам.

Відзначені позитивні напрацювання дисертаційного дослідження та викладені вище критичні зауваження надають можливість зробити висновок, що дисертація С.М. Петькун є завершеним самостійним теоретико-науковим дослідженням. У ньому актуалізовані і розроблені важливі у теоретичному та практичному сенсі проблеми науки і практики державного управління, осмислення яких сприяє подальшому удосконаленню механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації.

Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації змістовно структуровано і викладено в логічній послідовності, усі висновки отримали необхідну і достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими.

Реферат дисертації повністю відображає основні положення роботи, актуальність, завдання та наукову новизну дослідження, його теоретичну і практичну значущість, апробацію положень дисертації. Оформлення роботи також відповідає встановленим вимогам.

Дисертація та реферат виконані з дотриманням вимог сучасного українського ділового мовлення. Наукові положення, висновки та пропозиції викладені грамотно, чітко та послідовно.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та достовірністю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих наукових працях, а також за оформленням, дисертаційна робота на тему: «Теоретико-методологічна концептуалізація механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації» яка подана на здобуття ступеня доктора наук, відповідає вимогам п. 7, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а її автор Петькун Світлана Михайлівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, доцент,
завідувач кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи, професор кафедри,
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Л.О. Матвейчук

Підпис засвідчую *Матвейчук Л.О.*
(прізвище)
Начальник відділу кадрів
І.І.Оліник
(підпис) І.І.Оліник